

FAMO – NBA meeting 12 november 2021

Fraude

Nederland rekt op zijn accountants.

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA

Definities commissie BBV – kadernota 2021

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Bij decentrale overheden wordt misbruik en oneigenlijk gebruik ook wel als fraude bestempeld, denk hierbij aan een term als 'bijstandsfraude' of aan 'fraude' met vergunningen. *Dit type fraudes valt nadrukkelijk onder het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium.*

- *Het gaat hier om derden die misbruik maken van (gemeentelijke) regelingen.*

Fraude:

Dit betreft opzettelijke handelingen door één of meerdere personen binnen de gemeente, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding teneinde een onrechtmatig of onwettig voordeel te behalen.

- *Een voorbeeld is het betalen van valse facturen waarbij één of meerdere personen binnen de gemeente betrokken zijn.*

Fraude

- Fraude is voor de maatschappij, organisaties en de accountant een veelkoppig monster en belangrijk (onoplosbaar) probleem
- Fraude omvat het gehele spectrum van bewuste handelingen, gericht op vele doelen waaraan zelfverrijking sterk is verbonden.
- Maatschappelijk wordt o.a. gesproken over financieel economische criminaliteit.
- De reikwijdte van fraude is niet strak omljnd en ontwikkelt zich voortdurend
- Er zijn veel verschijningsvormen van fraude naast witwassen en corruptie zijn er actuele thema's als ondermijning en cybercrime.

Frauderisicofactoren

Frauderisicofactoren:

gebeurtenissen of omstandigheden die wijzen op een stimulans of druk om fraude te plegen of die een gelegenheid scheppen om te frauderen.

Denk ook aan de fraudedriehoek:

Management verantwoordelijkheid fraude

- Fraude kost de maatschappij en organisaties veel leed en geld.
- Preventie en detectie van fraude zijn nodig om de kosten van fraude voor alle stakeholders te beperken.
- Management en het toezichthoudende orgaan van een organisatie moeten invulling geven aan hun verantwoordelijkheid inzake het voorkomen van fraude. (primaire verantwoordelijkheid)
- Dit kan door een robuust frauderisicomanagement-proces te implementeren

Commissie BBV beveelt aan:

- Fraude is een onderdeel van de getrouwheidsverklaring van de accountant.
- Als de gemeente fraude op een juiste manier heeft verwerkt in de jaarrekening, dan *kan* deze toegelicht worden in de paragraaf bedrijfsvoering, maar er is geen verplichting.

De commissie BBV adviseert om geconstateerde fraude door eigen medewerkers toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering.

Management frauderisicoanalyse

Pak als gemeente verantwoordelijkheid!

- Voer een frauderisicoanalyse (FRA) uit en zet een frauderisicomangement-proces in de organisatie
- Deze FRA is geen papieren exercitie – Doe het samen in de organisatie – Draag het uit (communiceer!)
- De FRA geeft aan welke frauderisico's specifiek zijn voor de betreffende organisatie en of deze risico's voldoende zijn afgedekt door maatregelen van interne beheersing.
- Als dit niet het geval blijkt te zijn, kan het management aanvullende maatregelen treffen om het risico op fraude te verkleinen.
- Betrek stakeholders bij de frauderisicobeheersing: vast agendapunt in het college, de auditcommissie en de gemeenteraad

Best practices

frauderisicobeheersing voor bestuurders en toezichthouders

De “Best practices” dient het volgende **doel**:

- Het helpen om frauderisicobeheersing in te richten en hierover het gesprek te voeren.
- Het helpen van bestuur en toezichthouders te acteren in geval van fraude -
frauderresponsplan
- Het leveren van input om aan college en auditcommissie en gemeenteraad te rapporteren over frauderisicobeheersing in de paragraaf bedrijfsvoering in de jaarstukken
- Het is een “best practice” waar organisaties punten uit kunnen halen, welke passend zijn bij de aard, omvang en complexiteit van de organisatie.

Het stuk is dus **niet bedoeld** om te worden voorgeschreven door de NBA.

Best practices

frauderisicobeheersing voor bestuurders en toezichthouders

11 Best practices opgesteld door de Werkgroep Fraude van het NBA

1. Tone at the top, cultuur en gedrag, inclusief interne gedragscode
2. Anti-corruptie maatregelen en afspraken met klanten en leveranciers
3. Interne beheersing
4. Voldoende tegenspraak binnen bestuur en vanuit organisatie
5. Aandacht voor werknemers en bestuursleden
6. Fraudemeldpunt en klokkenluidersregeling
7. Contact met en medewerking aan de accountant
8. Fraudebewustzijn
9. Administratie en jaarrekening, alsmede schattingsposten in de jaarrekening
10. Beloningsbeleid
11. Frauderrespons – Frauderresponsplan

Frauderresponsplan

Het frauderesponsplan geeft handvatten hoe om te gaan met daadwerkelijke fraude of vermoeden van fraude in organisaties. Een organisatie kan zich daar op voorbereiden door een stappenplan te hebben hoe in dat geval te handelen.

De aanbevelingen zijn uitgewerkt in 6 aandachtsgebieden, te weten:

- A. Leiding en coördinatie
- B. Veiligstellen van data
- C. Onderzoek naar een (vermoeden van) fraude
- D. Communicatie intern en extern, inclusief omgang met de media
- E. (tijdelijke) Maatregelen voorafgaand en gedurende het onderzoek jegens betrokkenen
- F. Opvolging van uitkomsten fraudeonderzoek: te nemen maatregelen

Best practices

frauderisicobeheersing voor bestuurders en toezichthouders

Hoe geeft u in uw organisatie concreet invulling aan frauderisicobeheersing?

Hoe zorgt u ervoor dat fraude tijdig wordt ontdekt en in de kiem wordt gesmoord?

Heeft u wel eens fraude in de organisatie meegemaakt en een fraude responsplan moeten opstellen?

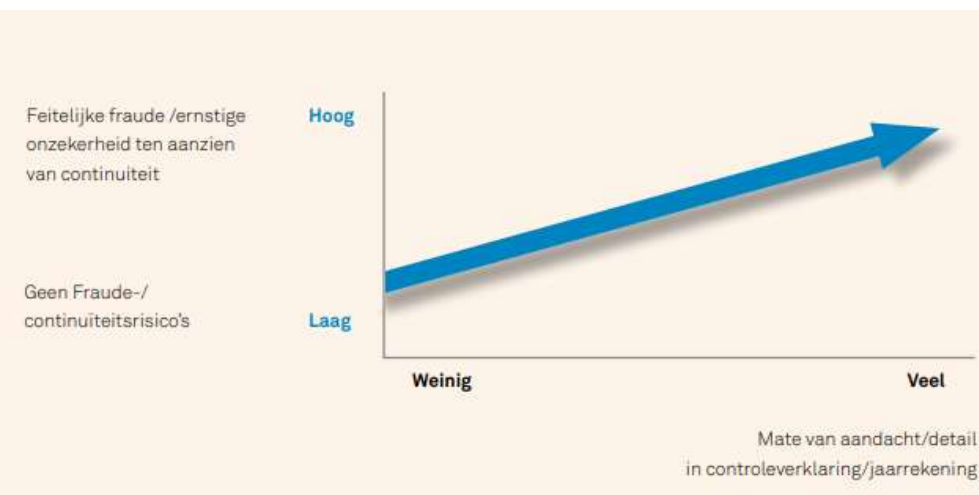
Verantwoordelijkheid accountant inzake fraude

- De accountant moet een redelijke mate van zekerheid verkrijgen over de vraag of de financiële overzichten als geheel vrij zijn van een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude of van fouten
- Doelstellingen van de accountant:
 - Identificatie en inschatting risico's op afwijking van materieel belang door fraude
 - Verkrijgen voldoende en geschikte controle-informatie over die risico's door opzetten en implementeren van geschikte manieren om op die risico's in te spelen.
 - Het op passende wijze inspelen op fraude of vermoede fraude die tijdens de controle is geïdentificeerd.
- Met ingang van boekjaar 2022: verplicht rapporteren over fraude in de controleverklaring: risico's, werkzaamheden en bevindingen (boekjaar 2021 proefdraaien)

Uw accountant gaat ook rapporteren over fraude in de controleverklaring

Link: [brochure verplicht rapporteren](#)
uitgebracht in oktober 2021

Voorbeelden Breda en Den Haag

Gemeente Breda en Den Haag en hun accountants hebben in 2020 geëxperimenteerd met het afgeven van een controleverklaring met daarin specifieke aandacht voor fraude.

[Controleverklaring gemeente Breda 2020 - pilot fraude versie 7-6-2021](#)

<https://denhaag.raadsinformatie.nl/vergadering/866538/Raad%2014-07-2021>, punt F.1.

Dank voor uw aandacht, wij rekenen ook op uw medewerking!

Welke gemeenten willen meedoen om een gemeente-versie van de maatregelen frauderisicobeheersing te maken?

Hoe kan NBA – sector commissie decentrale overheden (SDO) u hierbij ondersteunen, ter versterking van het fraude risico management proces?

Laat het ons weten: fraude@nba.nl